

**Artefiletika ako preventívna sociálno –
výchovná činnosť v škole**

**Využitie artefiletických aktivít u žiakov v špeciálnej
základnej škole
/záverečná prezentácia/**

Meno: Mgr. Martina Gogoláková

Pracovisko: Špeciálna základná škola pre žiakov s telesným postihnutím v D. Kubíne

Termín vzdelávania: 11.10.2018 - 08.02.2019

Metodický postup artefietickej techniky I. FAREBNÉ STRETÁVANIE

Pomôcky:

temperové farby, štetce, výkresy formátu A4, nádoby na vodu, papier formátu, lepidlo

Postup:

Žiakom pripravím výkresy formátu A4 a farby. Všetci si nájdu pohodlnú a uvoľnenú polohu v miestnosti, zavrú si oči a počúvajú hlas učiteľky. Učiteľka pokojným vyrovnaným hlasom číta: *„Je letné dopoludnie, slnko príjemne hreje. Sedíte pod modrou oblohou na okraji veľkej zelenej lúky. Pozerajte sa do zelenej trávy pred vami. V diaľke zazriete svetločervenú škvŕnu. Blížite sa k nej, je to vlčí mak. Červená farba sa postupne zväčšuje, akoby ste sa do nej ponárali. Červeň postupne tmavne a mení sa na fialovú. Fialová sa rozlieva pred vami ako vodná hladina. Pozvoľna pribúda modrá farba. Modrá hladina tmavne do slivkovo modrej akoby sa stmievalo. Kdesi hlboko v modrej sa objavil svetlý bod. Postupne sa zväčšuje, vystupuje na hladinu a mení sa na žltý kvet. Ponoríte sa do žltej farby. Na jej okraji sa objavujú malé plochy zelenej farby. Pribúda ich a menia sa na malé žlté kvety- púpavy. Dívate sa na veľkú zelenú lúku plnú púpav, nad ňou je svetlomodrá obloha. Postupne sa budete vracat' naspäť. Budem pomaly počítat' od 10 do 1, potom otvorte oči...“*

Po krátkej relaxácii si žiaci zoberú pripravené výkresy a farby, ktorými vyjadrujú svoje dojmy z imaginácie. Všetci maľujú a vzájomne jeden druhého nerušia.

Po individuálnej práci nasleduje farebné stretávanie v skupinách (maximálne 6 detí). Skupina má spoločný papier formátu A1. Žiaci si svoje výkresy uložia na veľký papier tak, aby boli jednou tretinou plochy na papieri. Učiteľka ich potom prilepí, aby sa neposúvali a povie žiakom pravidlá ďalšej aktivity: *„Pri maľovaní pokračujte vo vašom obrázku ďalej na spoločný papier, tak aby ste zachovali svoj vlastný štýl a zároveň berte do úvahy aj svojich spolužiakov. Všetci spoločne pomalujte celú plochu. Pri práci sa nerozprávajte. Záleží len na vás, kde a s kým sa na spoločnej ploche papiera stretnete.“*

Po dokončení práce položí dieťa štetec a čaká na svojom mieste pokým ostatní nedokončia svoju prácu.

Postrehy z praxe:

Žiaci si vyskúšajú svoju predstavivosť pri riadenej imaginácii a zažijú rôzne spôsoby komunikácie prostredníctvom maľby. Aktivita symbolicky vyjadruje vymedzovanie sociálneho priestoru jednotlivca a jeho vyrovnávanie sa s ostatnými deťmi. Počas aktivity môžeme pozorovať vzťahy v kolektíve, toleranciu medzi jednotlivcami, mieru spolupráce.

Pri relaxácii je potrebné ticho a pokoj. Nie je ľahké ho udržať. Deti nenútime mať zatvorené oči ak nechcú.

Pri individuálnej kresbe môžu deti spočiatku klásť otázky, čo majú kresliť. Uisťujú sa, či to, čo chcú nakresliť je správne – zvyčajne im stačí uistenie, že môžu nakresliť, čo chcú, čo si počas relaxácie predstavovali, prípadne len zamaľovať plochu farbami, o ktorých v relaxácii počuli. Deti zvyčajne kreslia konkrétne obsahy.

Po ukončení individuálnej maľby rozprestrieme do každej skupiny veľký papier formátu A1 s vysvetlením pravidiel - jedného zo žiakov sa spýtame ako chce mať položený papier

a pri tom papier po ploche posúvame, čím názorne ukážeme ostatným žiakom ako by mohli položiť svoj výkres – žiaci zvyčajne nechápu ako ho majú položiť. Počas spoločnej práce môžu nastať nasledovné situácie:

- deti majú zvyčajne tendenciu počas maľovania spolu komunikovať slovné – je potrebné ich utišovať, aby sa vyvinul farebný kontakt,
- niektoré deti si hneď na začiatku spoločnej tvorby vymedzia svoje hranice,
- môžu vzniknúť konflikty, ktoré je potrebné riešiť aj počas tvorby a prípadne sa k nim vrátiť aj počas reflexií ich prerozprávať si ich,
- deti zvyčajne začnú maľovať od kraja papiera a postupujú smerom k stredu, po zaplnení celej plochy majú tendenciu premaľovávať plochy spolužiakov alebo kreslia pod svoj papier.

Počas reflexií môžeme položiť tieto otázky: Čo si zažil/a pri počúvaní príbehu so zatvorenými očami? Čo si zažil/a pri spoločnom maľovaní? Všetko môžeš ukázať priamo na obrázku a vysvetliť. Maľoval/a si radšej sám/sama alebo so skupinou a prečo?

Na záver sa skupina posadí okolo spoločného výtvoru a každý žiak si nájde na výkrese miesto, ktoré sa mu najviac páči – farebne, vzorovo.... a symbolicky tam priloží svoju ruku. Túto techniku vnímam ako veľmi vhodnú pri formulovaní, prípadne upevňovaní spoločných pravidiel skupiny – deti prakticky vidia dôsledky svojich prejavov správania – pozitívnych i negatívnych. Práca šiestich žiakov na jednom papieri si vyžaduje poriadnu dávku tolerancie, rešpektovanie inakosti druhých, vedieť ustúpiť, prípadne sa nedat' odradiť a udržať si svoje miesto v skupine. Pri tejto činnosti sa žiaci učia načúvať svojim spolužiakom, snažia sa im porozumieť, primerane reagovať, zapájať sa do diskusie, vedieť obhájiť svoj vlastný názor, podieľať sa na vytvorení príjemnej atmosféry v triede.

Metodický postup artefiletickej techniky II.

RIEKA

Pomôcky:

výkresy A3 – podľa počtu detí v skupine, voskový pastel, skladba B. Smetanu - Vltava

Postup:

Deti si nájdú pokojné miesto a pohodlnú polohu. Pustíme im skladbu B. Smetanu – Vltava. Deti len počúvajú skladbu a relaxujú. Po vypočutí celej skladby vedieme s deťmi rozhovor o samotnej skladbe – o aký druh hudby ide, aké hudobné nástroje počuli, či bola pre nich hudba príjemná... Potom pokračujeme v rozhovore o téme skladby – rieka Vltava – či im hudba pripomínala tečúcu rieku, kde môže rieka prameniť, cez akú krajinu môže pretekať, aká je voda v rieke, ako na nich pôsobila skladba, či mali pocit, že počujú rieku – vodu... Deťom potom rozdáme výkresy a voskový pastel, znova pustíme skladbu a počas trvania skladby voskovým pastelom stvárňujú na papier riekú.

Postrehy z praxe:

Pre väčšinu detí je vážna hudba neznámy pojem, zvyčajne ju nepočúvajú, stretávajú sa s ňou veľmi málo. Napriek tomu vnímajú túto skladbu skôr pozitívne. Tvorbu si užívajú. Najprv pracujú opatrne, zvyčajne ich vedie rytmus a sila hudby - skladba „vedie“ pohyby ich rúk. Skladba trvá necelých 12 minút – striedajú sa v nej pokojnejšie i róznejšie hudobné motívy. Pri pokojnejších tónoch sú pohyby uvoľnené, tiahle, stopa pastelu je jemnejšia. Pri hlasnejšej, róznejšej hudbe zanechávajú deti na papieri stopy výraznejšie, robia sekané pohyby so silnejším prítlakom. Deti majú tendenciu zapĺňať výkres od stredu ku okrajom. Výsledný artefakt je zvyčajne abstraktný.

